

Sillä kuin he eivät tahtoneet taipua Gregoriuksen mielen mukaan, käsketti hän heitä tuomioistuimensa eteen, pani heitä pois viralta, ja jos he kokivat häntä vastustaa, yllytti hän heidän alamaisensa kapinaan ja semmoiseen uppiniskaisuuteen, etteivät ensinkään totelleet Ruhtinointansa. Viimein täytyi Ruhtinat, päästäksensä omaan valtakuntaansa haltioiksi, antautua Paavin armoille ja anoa häneltä anteeksi, usein aivan häväisevällä tavalla.

Kuin nyt ei kukaan enää uskaltanut Paavia vastustaa, tuskinpa salaisesti epäilläkään hänen valtansa laillisuutta, alkoi hän häpiämätä Kristin oppia turmella monenkaltaisilla turhilla ja pahentavaisilla opetuksilla ja valhepuheilla. Niin kielsi hän kaikki papit naimasta ja määräsi, että heidän tavaransa pitäsi tulla Paavin kukkaraan heidän kuoltuansa. Kristityille näyteltiin luita ja kalloja, joita sanottiin edesmenneihen pyhään luiksi ja terveellisiksi tautia poispoistamaan; ja semmosia myötiin kalliin hintaan. Juhlia määrättiin pyhän ihmisten muistoksi, joihen esirukouksien sanottiin paljo voivan Jumalan edesä, jonka tähden heille myös osotettiin Jumalallinen kunnia ja heitä avuksi huuettiin. Vieläpä uskottiin heidän hautapaikoillansa monta ihmettä ja kummitusta tapahtuneen. Näitä ja muita tämänkaltaisia valheita ja jaarituksia neuvottiin silloin ihmisille, mutta Kristuksen ja hänen Apostoleinsa opetukset laiminlyötiin ja unhotettiin. Kaikkein häpiällisimpään juoneen viimeen Paavit mielistyivät, kuin he rupeisivat ihmisille rahan edestä myömään syntiä anteeksi, sekä ennen tehtyjä että niitä, joita vasta aivottiin tehdä; mutta vaikka tämä kauppa aivan hyvästi alussa kannatti, niin se viimeen matkaansaattoi Paavin vallan kukistamisen, sillä ainoastaan tätä kelvotointa kaupantekoa Lutherus ensin vastaanseisoi, kuin hän alkoi Kristin oppia Paavin erhetyksistä puhdistaa.

Aivan oivalliset apumiehet Paavin kokeita edesauttaissa ja hänen villityksiänsä levittämässä, olivat *Munkit*, jonka vuoksi heistäkin muutaman sanan tässä sanonen. Silloin kuin Kristin opin ensimmäinen puhtaus jo rupeisi häviämään, saivat monikin päähänsä, että kaikki maalliset askareet estävät totisen jumalisuuden harjoittamista, ja että sitä pyhemmäksi ihminen pääsee, kuta pitemissä rukouksissa hän oleskelee. Sentähden heittivät he peräti pois kaiken työn teon ja elivät tekopyhässä laiskuudessa, erinäisissä, tätä varten raketuissa huoneissa, joita sanottiin *Klostereiksi*. Toisissa Klostereissa asui ainoastaan vaimoväkeä, joita kututtiin *Nunnoiksi*, toisissa taas pelkkää miehenpuolta ja näitä nyt nimitettiin *Munkiksi*. He pitivät ihtensä paljo pyhempinä ja parempina muita ihmisiä, vaikka usein olivat varsin jumalattomia ja kelvottomia. Vääräydellä ja petoksilla he elättivät henkeänsä, kosk'ei-vät itte viihtineet työtä tehdä. Monta ihmeellistä puhetta on näistä samoista munkeista, ja ehkä jonkun kerran kertoo Maamiehen Ystäväkin teille tämmösen tarinan.

43 KALEVALASTA.

Maamiehen Ystävä n:o 6 10.11 1844

Kyllä hän taidatte hyvät miehet vielä muistaa, mitä toisessa leheessä juteltiin Suomalaisen Kirjallisuuden seurasta ja kirjoista, joita tämä seura on toimittanut. Näiden kirjain seassa mainittiin ensimmäiseksi *Kalevala* niminen kirja, joka on Doktorin Lönrotin ulosantama. Ja tästä kirjasta nyt erittäin puhutaan muutama sana.

Mutta täytyy ensinnäkin mainita, että Lönnroti luulee kaikki vanhat Suomen urohot, Väinämöisen ja Ilmarisen, ja Lemminkäisen, olleen oikeita ihmisiä, vaika muut oppineet ovat heitä epäjumaloitten vertaisena pitäneet. Sentähden hän mainitun kirjan esipuheessa näistä kertoo seuraavalla tavalla:

»Pian kaikissa runoissa osotetaan kaksi kansaa, jotka eivät ylen hyvässä suosiossa välillensä eläneet. Toisen näistä nimitäisimme Pohjan, toisen Kalevalan kansaksi. Runoa myöten oli päänä Pohjan kansassa usiasti mainittava Louhi, jota myös Pohjan akaksi nimitetään, ja joka heidän töistä näytti parahitten huolen pitävän. Kalevan kansassa oli monta sankaria, suurimmat Väinämöinen, Ilmarinen ja Lemminkäinen. Olkoon kuitenkin viime mainitusta jo aikonsa sanottu, että runot eivät anna tarkkaa tietoa, jos hän vaikka olisi Pohjankin kansaan luettava. Ne runolaautil, jotka minä tähän olen valinnut, kyllä näyttävät hänen usein Väinämöisen apuna olleen, toisinaan itsestään sotia Pohjalassa käyneen, Pohjalassa kosioineen ja niin edespäin, vaan toisissa kerrotaan hänen Päivilässä eli Jumalissa kosioineen, joilla nimillä enemmän Kalevan kansaa luulisimma osotettavan. Joukahaisen taas pitäisin urohona Pohjan kansasta.» --

Tämä on Lönnrotin puhe näistä urohoista. Ja tästä sen jo kyllä ymmärtää, minkätähden kirja Kalevalaksi kututaan: Se merkitsee Kalevan miesten talon taikka asuntopaikan. Jopa nyt tällä nimellä nimitetyissä runoissa lauletaankin Kalevan miehistä, heidän sodistaan Pohjan väkeä vastaan ja heidän kosioomisesta Pohjolassa, jossa oli Louhella oivan kaunis tytär. Tämän sai viime seppä Ilmarinen akakseen. Kuin sitte kuoli Ilmarisen vaimo, niin nousi Kalevalan ja Pohjolan väen välillä sota Sammosta, joka *Sampo* oli aivan soma kalu, ettei kukaan enää taida arvata, mikä se liene ollut. Mutta sanotaan toki runoissa sen olleen hyödyllisen maanviljelemiseen, että, vaikka ei Kalevalaan saatu enemmän kuin muutaman murusen tästä Sammosta, niin tuli kuitenkin:

»Siitä kyntö, siitä kylvö,
Siitä kasvo kaikenlainen,
Siitäpä ikuinen onni.»

Pohjolaan ei jäänyt Sammosta muuta kuin kansi, ja lauletaan:

»Siit' on polo Pohjolassa,
Elo leivätön Lapissa.»

Lienee monen Suomalaisen mielessä Kalevan nimi pian Hien ja Lemmon veroisena. Mutta ei Runoissa siltä näytä. Näissä Pohjolan väkeä pahasti panetellaan; mutta Kalevan miehet, varsinki Väinämöinen ja Ilmarinen, ovat kyllä hyvän avuset. Taitaa näille siitä tulleen paha nimi, että heitä on pakanoitten epäjumalina pidetty, joista kyllä Kristin opin tunnustajain ei ole sopinut mitään hyvää sanoa. Ja eipä kansakunnassa isoon aikaan löytynyt monta miestä, joka näistä vanhoista Runoista mitään tiennyt. Vieläpä Lönnroti toisin arvelee, mikä tähän lienee syynä ollut, näin sanoen: »Syy, että Kalevala tultiin pahalla nimellä tuntemaan, lienee tullut siitä, että hän Pohjolan kansalle oli hirviä ja pelättävä, joka häntä sentähden mainitti pahaksi»

— —
Kuin saatte tiedä, että Runoja löytyy Kalevalan kirjassa kaksi

neljäntäkymmentä, niin sen kyllä arvaatte, että siinä lauletaan monesta muustakin jutusta, paitsi näistä, joista vasta olemme lyhykäisesti puhuneet. Niin ovat he kyllä kaikki hupaiset lukea; mutta muutamat heistä vielä ovat niin suloiset sanoiltaan, ettei paljon löydy toisia näitä kauniimpia ja suloisempia. Lupaa Maamiehen Ystävä vasta tähän panna kappaleita näistä ihanoista lauluista.

Ej sitä kukaan enää mahda arvata, kuinka vanhat nämät Runot ovat. Mutta ymmärtää sen kuitenkin helposti näitä lukeissa, että enin osa on kokoon pantu, ennen kuin Kristin oppi levisi Suomenmaassa. Josta sen pian havaittee, että ovat he ainakin kaheksan sataa vuotta vanhat. Ja koska heitä on nykyisinä aikana ruvettu ylöskirjottamaan, ja Lönnroti ensimmäin osan on runolaulajain suusta kokoillut, niin se kyllä on arvattava, että heitä tähän asti on ollut vaikia muistossa pitää miehestä mieheen. Seuravaisesta Lönnrotin kertomuksesta tiedä saapi, missä maanpaikassa näitä vielä paraiten muistetaan. Hän sanoopi;

»Paikat, joissa näitä runoja enimmästi on kouttu, ovat Suomen Karjalassa Kitteen, Kesälahen, Tohmajärven, Ilomantsin ja Pielisen, Venäjällä Vuokkiniemen, Paanajärven ja Repolan pitäjät, Kajanin maassa Kuhmon ja Kiannan seurakunnat.

Ehkä sentlaisia Runoja kuin nämät vielä joksikin löytyy kansan muistossa, niin mahto niitä ennen vanhaan olla paljon enemmän. Latvajärvessä Vuokkiniemellä haasto talon ukko Arhippa, joka nyt oli 80-nen vuoena vanha, ja jolta yhtäläiseen, mitä ennätin, kirjoitin kaksi päivää perätysten, tästä asiasta seuraavalla tavalla: Voi, sano hän, kuin minä lassa taattoni kera Lapukassa nuotalla kävin! – Oli meillä kasakkana eräs mies Lapukasta, sekin oiva laulaja; ei taattoni veronen. Kaikki yökauvet lauletti he rupiamiseen; eikä että kahetsi yksiä sanoja. Lähti sitä sillon pakinata. Minä vaan piennä poika hutjukkana istuin vieressä nuotiolla kuunnellen ja oppien, mitä tuon tuosta alon muistaa. Vaan paljon minulta heittihe mielestä. Jos nyt taattoni eläisi, niin kahtena päivänä ei hänen lauluja kirjjottaisi. Sentlaisia laulajoita ei enää maahan synny, ja kaikki häviävät ne vanhat laulut pois kansasta.»

44 HELSINGFORS TIDNINGAR PÅPEKA ...

Saima n:o 7 15.11 1844

Helsingfors Tidningar påpeka ett förhållande, som i sanning förtjenar att behjertas. Det har länge varit känt, att allt svenskt tryck från Finland betalar 33 1/3 procents tull för att införas i Sverige. Endast under rang och värdighet af »makulatur» – oftast säkert utan rätt till högre anspråk – kan det undgå denna tribut. Den har blifvit Finska bokpressens alster pålaggd för de eftertryck af Svenska produkter, som härstädes skett. I Sverige har man äfven eftertryckt Runebergs arbeten, men Finlands styrelse har upplyst endast förbjudit detta eftertryck, icke öfvat repressalier mot Svenskarnes inhumana beteende.

Nu berättar H. T., att Tidningar från Finland i Sverige beskattas till mera än 100 procent. Vi tro väl icke att detta är orsaken till deras ringa åtgång i Sverige. Ty hvad skall man väl der göra med dessa Tidningar? – Men ett sådant beteende bevisar likväl den högsta grad af missaktning. Och hvarföre lider Finska litteraturen denna smälek? – Endast derföre, att den *icke är Finsk*. Och hvem tillfogar den? – Den, som gjort denna litteratur till hvad den är, till ett oting, till ett inet. Så har alltid,